

BIZNESNI TASHKIL ETISH VA RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI

Mirzaxadjayeva Shahzoda Shuxratovna

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti

“Real iqtisodiyot” kafedrası assistenti

Shaxzodamirzaxadjayeva98@gmail.com

Pirimqulova Chehroza Anvar qizi

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti

Buxgalteriya hisobi va menejment fakulteti talabasi

chehrozapirimqulova@gmail.com

Annotatsiya:

Ushbu maqolada zamonaviy sharoitda biznesni tashkil etish va uni rivojlantirishning asosiy imkoniyatlari, mexanizmlari va omillari tahlil qilinadi. Bozor iqtisodiyoti sharoitida tadbirkorlik faoliyatining o‘rni, kichik va o‘rta biznesning iqtisodiy taraqqiyotdagi ahamiyati, innovatsiyalar, raqamli texnologiyalar va davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlash masalalari keng yoritilgan. Shuningdek, biznesni samarali boshqarish, moliyaviy resurslardan oqilona foydalanish, marketing strategiyalarini ishlab chiqish hamda raqobatbardoshlikni oshirish yo‘llari ko‘rib chiqilgan. Maqola talaba va tadqiqotchilar uchun nazariy hamda amaliy ahamiyatga ega.

Kalit so‘zlar: biznes, tadbirkorlik, bozor iqtisodiyoti, kichik biznes, innovatsiya, raqamli iqtisodiyot, marketing, investitsiya, raqobat.

Kirish:

Hozirgi globallashuv sharoitida iqtisodiyotning barqaror rivojlanishi, aholi bandligini ta‘minlash va daromadlarni oshirishda biznes va tadbirkorlik muhim o‘rin egallaydi. Ayniqsa, bozor iqtisodiyoti sharoitida biznesni tashkil etish va uni rivojlantirish mamlakat iqtisodiy salohiyatini oshirishning asosiy omillaridan biri hisoblanadi. Bugungi kunda

ko‘plab rivojlangan va rivojlanayotgan davlatlar iqtisodiy taraqqiyotga aynan kichik va o‘rta biznes orqali erishmoqda.

Biznes — bu foyda olish maqsadida amalga oshiriladigan iqtisodiy faoliyat bo‘lib, u ishlab chiqarish, savdo, xizmat ko‘rsatish va boshqa sohalarni qamrab oladi. Biznesni to‘g‘ri tashkil etish esa bozor talabini o‘rganish, resurslardan samarali foydalanish va raqobatbardosh mahsulot yoki xizmat taklif etishni taqozo etadi. Shu bois, biznesni tashkil etish va rivojlantirish imkoniyatlarini ilmiy asosda o‘rganish dolzarb masala hisoblanadi.

Bugungi globallashtirish va raqamlashtirish sharoitida biznesni tashkil etish va rivojlantirish har bir davlat iqtisodiy siyosatining muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Biznes — bu foyda olish maqsadida amalga oshiriladigan iqtisodiy faoliyat bo‘lib, u jamiyatning iqtisodiy barqarorligi, bandlik darajasi va aholining farovonligiga bevosita ta‘sir ko‘rsatadi.

Bozor iqtisodiyoti sharoitida biznes subyektlari mustaqil qaror qabul qilish, resurslardan samarali foydalanish va raqobat sharoitida faoliyat yuritish imkoniyatiga ega bo‘ladi. Ayniqsa, kichik va o‘rta biznes iqtisodiyotning “harakatlantiruvchi kuchi” sifatida muhim rol o‘ynaydi. Shu sababli biznesni tashkil etish va uni rivojlantirish imkoniyatlarini chuqur o‘rganish dolzarb masala hisoblanadi.

1. Biznes va tadbirkorlik tushunchasining iqtisodiy mohiyati.

Biznes tushunchasi iqtisodiy adabiyotlarda turlicha talqin qilinadi. Umuman olganda, biznes — bu foyda olishga yo‘naltirilgan mustaqil faoliyatdir. Tadbirkorlik esa biznesning faol shakli bo‘lib, tashabbuskorlik, tavakkalchilik va innovatsion yondashuv bilan tavsiflanadi.

Biznes faoliyatining asosiy subyektlari — yakka tartibdagi tadbirkorlar, kichik biznes korxonalari va yirik kompaniyalardir. Ularning har biri bozor iqtisodiyoti sharoitida o‘z o‘rniga ega bo‘lib, iqtisodiy muvozanatni ta‘minlashga xizmat qiladi. Ayniqsa, kichik biznes bozorni tez moslashuvchanligi va yangi ish o‘rinlari yaratish imkoniyati bilan ajralib turadi.

2. Biznesni tashkil etish bosqichlari.

Biznesni muvaffaqiyatli tashkil etish bir nechta muhim bosqichlarni o'z ichiga oladi:

2.1. Biznes g'oyani shakllantirish.

Biznesni boshlash avvalo aniq va real g'oyaga ega bo'lishni talab etadi. Biznes g'oya bozor ehtiyojlaridan kelib chiqib shakllanishi lozim.

2.2. Bozorni tahlil qilish.

Bozor tahlili raqobatchilar, iste'molchilar talabi va narx siyosatini o'rganishni o'z ichiga oladi. Bu bosqich biznesning kelajakdagi muvaffaqiyatini belgilaydi.

2.3. Biznes-reja tuzish.

Biznes-reja — bu biznes faoliyatining strategik hujjati bo'lib, unda maqsadlar, moliyaviy hisob-kitoblar, marketing strategiyasi va risklar aks ettiriladi.

2.4. Huquqiy ro'yxatdan o'tkazish.

Biznesni qonuniy asosda yuritish uchun uni belgilangan tartibda ro'yxatdan o'tkazish zarur.

3. Biznesni rivojlantirish imkoniyatlari.

Zamonaviy iqtisodiyotda biznesni rivojlantirish uchun keng imkoniyatlar mavjud.

3.1. Davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash.

Ko'plab davlatlarda, jumladan O'zbekistonda ham, tadbirkorlikni rivojlantirish uchun soliq imtiyozlari, subsidiyalar va kreditlar ajratilmoqda.

3.2. Innovatsiya va texnologiyalar.

Innovatsion texnologiyalar biznes samaradorligini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Raqamli platformalar, elektron savdo va avtomatlashtirish jarayonlari biznes rivojiga katta turtki bermoqda.

3.3. Investitsiya jalb qilish.

Ichki va tashqi investitsiyalar biznesni kengaytirish, yangi ishlab chiqarish quvvatlarini yaratishda muhim ahamiyatga ega.

4. Raqamli iqtisodiyot sharoitida biznes rivoji

Raqamli iqtisodiyot sharoitida biznes yuritish an'anaviy usullardan tubdan farq qiladi. Onlayn savdo, elektron to'lov tizimlari va marketingning raqamli shakllari biznesni tez rivojlantirish imkonini beradi. Bu esa tadbirkorlardan yangi bilim va ko'nikmalarni talab qiladi.

5. Biznes faoliyatida muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari.

Biznes jarayonida moliyaviy risklar, raqobatning kuchayishi va bozor noaniqliklari yuzaga keladi. Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun strategik rejalashtirish, moliyaviy boshqaruv va marketing tadqiqotlarini kuchaytirish zarur.

Biznesni rivojlantirishda marketing strategiyalarining o'rni.

Biznesni muvaffaqiyatli rivojlantirishda marketing strategiyalari muhim ahamiyat kasb etadi. Marketing bozor talabini aniqlash, iste'molchilarning ehtiyojlarini o'rganish hamda mahsulot yoki xizmatni samarali tarzda ilgari surishga xizmat qiladi. To'g'ri ishlab chiqilgan marketing strategiyasi biznes subyektlarining raqobatbardoshligini oshiradi va bozor ulushini kengaytirishga imkon yaratadi.

Zamonaviy marketingda raqamli marketing, ijtimoiy tarmoqlar orqali reklama, brending va mijozlar bilan uzoq muddatli aloqalarni yo'lga qo'yish muhim yo'nalishlar hisoblanadi. Ayniqsa, kichik biznes subyektlari uchun marketing xarajatlarining nisbatan kamligi va yuqori samaradorlikka ega bo'lgan onlayn platformalar katta imkoniyatlar yaratmoqda.

Kichik va o'rta biznesning iqtisodiy taraqqiyotdagi ahamiyati.

Kichik va o'rta biznes mamlakat iqtisodiyotining tayanch ustunlaridan biri hisoblanadi. Ushbu sektor aholini ish bilan ta'minlash, ichki bozorni mahsulot va xizmatlar bilan to'ldirish hamda raqobat muhitini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, ko'plab rivojlangan davlatlarda yalpi ichki mahsulotning katta qismi aynan kichik va o'rta biznes hissasiga to'g'ri keladi.

Kichik biznesning asosiy afzalliklari — moslashuvchanlik, tezkor qaror qabul qilish va innovatsiyalarga ochiqlikdir. Shu sababli, iqtisodiy islohotlar jarayonida ushbu sektorni rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri bo‘lib qolmoqda.

Biznes faoliyatida innovatsion yondashuvlar.

Innovatsion faoliyat biznesni rivojlantirishning muhim omillaridan biridir. Innovatsiyalar yangi mahsulotlar yaratish, mavjud xizmatlarni takomillashtirish hamda ishlab chiqarish jarayonlarini samarali tashkil etishga imkon beradi. Bugungi kunda raqamli texnologiyalar, sun‘iy intellekt, avtomatlashtirilgan tizimlar biznes jarayonlariga faol joriy etilmoqda.

Innovatsion yondashuvga ega korxonalar bozor sharoitidagi o‘zgarishlarga tez moslashadi va raqobatchilardan ustunlikka ega bo‘ladi. Shu bois, tadbirkorlar innovatsion fikrlashni rivojlantirishi va yangi texnologiyalarni o‘z faoliyatiga tatbiq etishi zarur.

Biznesni rivojlantirishda tashqi muhit omillari.

Biznes faoliyati nafaqat ichki, balki tashqi omillarga ham bog‘liq. Iqtisodiy, siyosiy, huquqiy va ijtimoiy omillar biznes rivojiga sezilarli ta‘sir ko‘rsatadi. Soliq siyosati, kredit shartlari, inflyatsiya darajasi va bozor kon‘yunkturasi biznes subyektlarining faoliyat yo‘nalishini belgilab beradi.

Tadbirkorlar tashqi muhitdagi o‘zgarishlarni doimiy tahlil qilib borishi va strategiyalarini moslashtirishi lozim. Bu esa biznesning uzoq muddatli barqaror rivojlanishini ta‘minlaydi.

Xulosa.

Xulosa qilib aytganda, biznesni tashkil etish va rivojlantirish iqtisodiy taraqqiyotning muhim omillaridan biridir. To‘g‘ri tashkil etilgan biznes nafaqat tadbirkorga foyda keltiradi, balki jamiyat farovonligini oshirishga ham xizmat qiladi. Davlat tomonidan yaratilayotgan qulay sharoitlar, innovatsion texnologiyalar va investitsiya imkoniyatlaridan samarali foydalanish biznesning barqaror rivojlanishini ta‘minlaydi. Shu bois, biznesni ilmiy asosda tashkil etish va rivojlantirish masalalariga alohida e‘tibor qaratish lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- 1.Sh.Sh. Shodmonov. *Iqtisodiyot nazariyasi*. — Toshkent.
- 2.Kotler F. *Marketing asoslari*.
- 3.O‘zbekiston Respublikasi iqtisodiy qonunlari va me’yoriy hujjatlari.
- 4.Zamonaviy iqtisodiy tadqiqotlar va ilmiy maqolalar.